

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มา และ ความสำคัญของปัญหา

เยาวชน เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และ มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นผู้ที่จะมีบทบาทต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศต่อไปในอนาคต จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ สติปัญญา จิตใจ และบุคลิกภาพของเยาวชนในทุก ๆ ด้าน ซึ่งมีทั้งจากระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา โดยปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า กิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกล และเป็นส่วนหนึ่งในการก่อให้เกิดจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาติ

สถิติข้อมูลของสำนักงานทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2539 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 60 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเยาวชนตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 25 ปี จำนวน 27.9 ล้านคน และ จากการติดตามวิเคราะห์ข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย ในปี พ.ศ. 2538 พบว่ามีการเดินทางท่องเที่ยวจำนวน 52.26 ล้านคนครั้ง และคาดว่าในปี พ.ศ. 2544 จะมีการเดินทางท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยถึง 66 ล้านคนครั้ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

รายงานการสำรวจสถิติการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2536 พบว่ามีเยาวชนแรกเกิดถึงอายุ 25 ปี ร่วมเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 15 และในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 คาดว่าจะมีจำนวนเยาวชนเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 9.9 ล้านคนครั้ง ในปี พ.ศ. 2544 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ และ แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวของเยาวชนว่ายังคงมีอัตราการเดินทางท่องเที่ยวที่ต่ำ ในอัตราประมาณ 9.9 ล้านคนครั้ง ในจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่คาดว่าจะเดินทางท่องเที่ยว 66 ล้านคนครั้ง อย่างไรก็ตาม จากสถิติดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเดินทางท่องเที่ยวของเยาวชนที่จะเติบโตเพิ่มขึ้นต่อไป จึงน่าจะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรให้ความสนใจอย่างจริงจังมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพฤติกรรม และ เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับเยาวชน

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังมีนโยบายในการดำเนินงาน คือ ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และเยาวชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) โดยมีแผนการท่องเที่ยวระดับชาติ ซึ่งกำหนดนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2540-2546 ไว้ประการหนึ่ง คือ เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และ ส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมในระบบครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวมของประเทศ โดยหนึ่งในแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวทัศนศึกษาสำหรับเยาวชน ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2540-2544 ต้องการให้การท่องเที่ยว เป็นสื่อในการสร้างความภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งตรงกับ นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านการเมืองการปกครองที่กำหนดว่า จะปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน ตระหนักในความสำคัญของความเป็นชาติ เอกลักษณ์ของชาติ และเข้าใจหน้าที่ในการพัฒนาชาติ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังมีการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายระยะสั้นปี พ.ศ. 2541-2546 “เที่ยวไทย...รักไทย” ที่มีวัตถุประสงค์หนึ่งเพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นวิธีการให้การศึกษาแก่เยาวชน และ ประชาชน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว หรือ เป็นการศึกษาด้านอุปสงค์ (Demand) ของเยาวชน การเข้าใจรูปแบบการท่องเที่ยวของเยาวชน จึงนับเป็นแนวทางหนึ่ง ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเยาวชน

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว ของนักศึกษาภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยว ของนักศึกษาภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตลอดจนปัจจัยสำคัญที่กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยว

1.4 ความสำคัญของการศึกษา

เพื่อนำผลการศึกษา ไปใช้เป็นข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยว ของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ และ ประชากร

- ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

- ขอบเขตด้านประชากร คือ นักศึกษาภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 200 คน

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ภูมิสำเนา การวางแผนการเดินทางท่องเที่ยว และการพักผ่อน

- ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว ได้แก่ วัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยว การจัดการการเดินทางท่องเที่ยว บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว แหล่งที่มาของข้อมูลการท่องเที่ยว ความต้องการข้อมูลการท่องเที่ยว รายการท่องเที่ยว แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย

1.6 นิยามศัพท์

การวางแผนการเดินทางท่องเที่ยว หมายถึง การวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในด้านยานพาหนะ และ/หรือที่พัก และ/หรืออาหาร และ/หรือการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และ/หรือการใช้บริการต่างๆ อย่างเช่นการซื้อสินค้าที่ระลึก รวมถึงระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว ประเภท และ จำนวนของบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว และ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนั้น

รูปแบบการท่องเที่ยว คือ การอธิบายลักษณะการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยว การจัดการการเดินทางท่องเที่ยว บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว แหล่งที่มาของข้อมูลการท่องเที่ยว ความต้องการข้อมูลการท่องเที่ยว รายการท่องเที่ยว แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การจัดการการเดินทางท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการการเดินทางท่องเที่ยวในด้านยานพาหนะ และ/หรือที่พัก และ/หรืออาหาร และ/หรือการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และ/หรือการใช้บริการต่างๆ อย่างเช่นการซื้อสินค้าที่ระลึก โดยมีการจัดเตรียมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง หรือให้บุคคลอื่นจัดให้ เช่น สโมสรนักศึกษา หรือ บริษัทนำเที่ยว ที่หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการ หรือ อำนาจความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร

การทัศนอาหร หรือ มัคคุเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยวจึงมีความสำคัญ เพราะทำหน้าที่ซื้อ บริการขนส่ง จองที่พักแรม ทำหนังสือเดินทาง และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาขายในลักษณะ ทัวร์เหมาจ่าย (Package tour) ให้นักท่องเที่ยวโดยรวมค่าพาหนะ ค่าที่พัก ค่าอาหาร และค่าใช้จ่าย อื่นๆ ในการเดินทางไว้เรียบร้อยแล้ว

ทัวร์เหมาจ่าย (Package tour) หมายถึง การจัดการการเดินทางท่องเที่ยว โดยรวมการ บริการด้านที่พักอาศัย บริการนำเที่ยว และ บริการการขนส่งผู้โดยสารเข้าไว้ด้วยกัน

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว หมายถึง ค่าใช้จ่ายโดยรวมในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายด้านพาหนะ และ/หรือ ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก และ/หรือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร และ/หรือ ค่าใช้จ่ายด้านการซื้อสินค้าที่ระลึก และ/หรือ ค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ

ประสบการณ์การเดินทางท่องเที่ยว หมายถึง ประสบการณ์ตรงด้านการเดินทางท่องเที่ยวของบุคคล ซึ่งถือเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลการท่องเที่ยวแหล่งหนึ่ง

รายการท่องเที่ยว หมายถึง รายการท่องเที่ยว 5 รายการ คือ รายการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม รายการท่องเที่ยวชมบ้านเมือง (Sightseeing หรืออาจเรียก ชมทัศน) รายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รายการท่องเที่ยวประเภท หาดทราย ชายทะเล

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ ประสบการณ์ และ ความเพลิดเพลิน ด้านศิลปวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ด้านอาหาร การละเล่น ดนตรี (พลอยศรี โปราณานนท์, 2541) รวมถึง วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2543)

การท่องเที่ยวชมบ้านเมือง หมายถึง การท่องเที่ยวชมเมืองต่างๆ รวมถึงการท่องเที่ยวช้อปปิ้งด้วย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการ ให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อชุมชนในท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การดูนก การศึกษาถ้ำ จักร ยาน เทียนน้ำตก เป็นต้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ด้านสุขภาพเป็นหลัก เช่น การอาบน้ำแร่ การนวด เป็นต้น (พลอยศรี โปราณานนท์, 2541)

แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย หมายถึง ทิศทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในอนาคต 5 ลักษณะ คือ เมืองปลอดภัยอย่างประเทศสิงคโปร์ เมืองที่เน้นการเป็นสถานที่จัด

ประชุมสัมมนานานาชาติ เมืองที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว เมืองที่เน้นในเรื่องของศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คน เมืองที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว 2 ประเภท คือ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ถ้ำ หาดทราย ชายทะเล และ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และ กิจกรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2543)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การท่องเที่ยวสถานที่เกษตรกรรมซึ่งมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นชนบท อันได้แก่ สวนผลไม้ สวนสมุนไพร ฟาร์มสัตว์ การทำนา ตลอดจนเขตอนุรักษ์ หรือ ศูนย์ศึกษาวิจัยทางการเกษตรต่างๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

1.7 กรอบแนวคิด

